

UNIVERSITATEA DE STAT DIN TIRASPOL

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 373.3.015:81/82 (043.2)

SHTRAL NIVA

**INTERCONEXIUNEA ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR
LINGVISTICĂ, DE CITIRE ȘI SCRIERE LA ELEVII
DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ MICĂ**

SPECIALITATEA 531.01. TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice

CHIȘINĂU, 2019

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Psihopedagogie și Educație Preșcolară,
Universitatea de Stat din Tiraspol

Conducător științific:

BOTNARI Valentina, doctor în pedagogie, profesor universitar interimar

Referenți oficiali:

1. SILISTRARU Nicolae, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar
2. GARȘTEA Nina, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Componența Consiliului Științific Specializat D 36.531.01 - 03:

1. PATRAȘCU Dumitru, **președinte**, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar
2. MÎSLIȚCHI Valentina, **secretar științific**, doctor în pedagogie, conferențiar universitar
3. GORAȘ-POSTICĂ Viorica, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar
4. ANDRIȚCHI Viorica, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar
5. POTÂNG Angela, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la 05 februarie 2019, ora 14⁰⁰, în ședința Consiliului Științific Specializat D 36.531.01 - 03 din cadrul Universității de Stat din Tiraspol, blocul 1, sala 108, str. Gh. Iablocikin, 5, or. Chișinău, MD-2069.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică, pagina Web a Universității de Stat din Tiraspol (www.ust.md) și la pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 05 ianuarie 2019.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

MÎSLIȚCHI Valentina, doctor în pedagogie, conferențiar universitar _____

Conducător științific,

BOTNARI Valentina, doctor în pedagogie, profesor universitar interimar _____

Autor,

SHTRAL Niva _____

© SHTRAL Niva, 2019

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Deținerea limbii materne este prioritar desemnată prin competențele lingvistică, de citire și scriere, ce au prezentat dintotdeauna o preocupare specială a educației personalității în devenire. Formarea la copii a competențelor anterior nominalizate constituie probleme de rezonanță majoră pentru învățământul modern, dat fiind faptul că vizează fenomene care demarează și se derulează continuu cu mult timp înainte de începerea studiilor formale în școală [9;56].

Conform abordării contemporane unanim acceptată în domeniu, este vorba de un proces perpetuu, de life-learning în care pedagogul deține poziția cheie, oferind sprijinul pertinent în depășirea situațiilor dificile inevitabile cu care se confruntă copilul, facilitând, astfel, progresul acestuia.

Copilul evoluează concomitent în deținerea competenței lingvistice, de citire și scriere, care se dezvoltă în reciprocitate și se exercită în realitatea cotidiană firească a copilului. Copiii învață să citească și să scrie îmbunătățindu-și simultan și competența lingvistică, or în procesul achiziționării limbii scrise copiii însușesc literele, asimilează noi cuvinte, formulează varii tipuri de propoziții care devin treptat unități semnificative fiind aplicate, în ultimă instanță, pentru a transmite, dar și recepta conștient mesajele [43,p.90].

În contextul tratării problemei formării competențelor de citire și scriere, la etapa actuală se utilizează termenul de literație, concept preluat din literatura pedagogică anglo-saxonă, mai ales din cea nord-americană. De asemenea, în majoritatea sistemelor educaționale din lumea întreagă, există ideea potrivit căreia prima dată elevii învață să citească și să scrie, iar apoi citesc și scriu pentru a învăța. De fapt, acestea sunt două procese concomitente și care se susțin reciproc: pe măsură ce elevii citesc mai bine, sunt mai capabili să învețe din ceea ce citesc. Pe măsură ce învață din ceea ce citesc, în mod natural își îmbogățesc cunoștințele, vocabularul și aplică abilitățile de citire la o diversitate mai largă de materiale scrise [54,p.7].

Nivelul de literație este considerat actualmente un indicator al competitivității internaționale a unei țări. Studiile comparative internaționale ale competenței de citire a elevilor, cum ar fi PISA (The Programme for International Student Assessment – Programul Internațional pentru Evaluarea Elevilor) și PIRLS(Progress in International Reading Literacy Study – Progrese în Studii Internaționale ale Literației), sunt luate în considerație cu multă seriozitate de guverne.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Problema abordării procesului de standardizare a competenței de citire și scriere, inclusiv a limbajului scris, care se bazează pe dezvoltarea unor mecanisme cognitive

responsabile de procesarea limbajului a fost cercetată de: J.R.Hayers, L.Flower [33;35], U. Frith [34], R.T. Kellogg [36], M.Scardamalia, C. Bereiter [41], M.Norel [23], N. Silistraru [29].

Problema abordării învățării integrative a lecturii, prin încorporarea tuturor componentelor cheie: decodarea, citirea diacritică, precizia în recunoașterea și citirea cuvintelor, fluența cititului, încurajarea scrisului, cultivarea limbii și antologia obiectivă au fost studiate de: F.Smith [49], D. Poulsen, E. Kintsch, W. Kintsch, D. Premack [40], V. Molan [19;20], C. Munteanu, E. Munteanu [21], I. Gantea [13] etc.

Problema caracteristicilor lingvistice care se schimbă în funcție de genurile ce definesc circumstanțele comunicării scrise a fost studiată de D.S.McNamara, S.A. Crossley, P.M. McCarthy [39].

Aspectele legate de îmbogățirea lexicului și învățarea concomitentă a limbajului scris au fost cercetate de E. Shatil, D.I.Share, I. Levin [42], V. Botnari, D. Stah [6].

Abordarea holistică în formarea competenței se atestă în lucrările V. Botnari [2;3; 4].

Problema continuității în formarea competențelor lingvistice ale copiilor de vârstă preșcolară mare și școlară mică a fost elucidată de cercetătorii Botnari [5]; Mîslițchi [18].

Problema formării conexe a diverselor categorii de finalități este abordată în lucrările savanților din Republica Moldova: L. Cuznețov [10], D. Patrașcu [24] V.Goraș-Postică [15], V. Andrițchi, T. Callo [1], A.Potâng, V. Botnari [27], N. Garștea [14] etc.

În Republica Moldova premisele formării competenței de citire și scriere se formează în instituția preșcolară, începând cu 2008 finalitățile specifice competenței respective fiind transpuse în aria curriculară Dezvoltarea limbajului și a comunicării. Aceasta argumentează perspectiva formării competenței de citire și scriere în interconexiune cu cea lingvistică. Însă suportul metodic pentru o atare intenție rămâne să fie încă modest.

În sistemul educațional din Israel, achiziția competenței de a citi se realizează în grădiniță [36;50], în timp ce procesele de achiziție a scrierii sunt realizate formal în clasa întâi [37;56]. Copiii sunt interesați de scriere și experiența acesteia înainte de a ajunge într-un cadru de studiu formal, pregătirea pentru scris debutând în grădiniță [38]. Prin urmare, această tendință trebuie cultivată constant prin crearea contextelor facile de exersare a mâinii și ochiului pentru scris. Inițial, procesul de scriere la copii nu vizează scrierea standard convenită, ci reflectă inițierea în „a ști să faci”, cunoaștere ce este monitorizată pentru a progresa continuu.

Analiza practicii educaționale de formare la elevii mici a competențelor de a citi și a scrie atestă respectarea anumitei interdependențe în formarea acestora, nu însă și în formarea competenței lingvistice, fapt care contrazice raționamentelor privind intercondiționarea progresului concomitent a celor trei competențe nominalizate.

Premisele și contradicțiile menționate au adus la formularea **problemei cercetării**: Care este impactul interconexinii asupra eficientizării formării competențelor lingvistice, de citire și de scriere la elevii de vârstă școlară mică?

Scopul cercetării constă în conceptualizarea, elaborarea și aprobarea experimentală a Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistice, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică, implicit și a Programului de intervenție axat pe formarea concomitentă a competențelor lingvistice, de citire și de scriere.

Obiectivele cercetării:

1. Abordarea epistemologică a fenomenelor competență, competențe lingvistice, de citire, de scriere.
2. Fundamentarea interconexiunii dintre competența lingvistică și a celor de citire și scriere.
3. Argumentarea și elaborarea Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistice, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică.
4. Elaborarea și implementarea Programului de intervenție, în baza Modelului HIVE, pentru facilitarea progresului concomitent al competențelor lingvistice, de citire și scriere.
5. Determinarea impactului formativ al Programului de intervenție asupra competențelor lingvistice, de citire și scriere.
6. Elaborarea concluziilor generale și a recomandărilor practice.

Metodologia cercetării științifice se constituie din: 1. Metode teoretice: analiza, sinteza, comparația, generalizarea, clasificarea, sistematizarea. 2. Metode empirice: observația, conversația, chestionarea, testarea. 3. Metode de prelucrare și interpretare a datelor: *metode matematico-statistice* – Testul Alfa Cronbach, Testul T-Student pentru eșantioane independente, Testul T-Student pentru un singur eșantion, analiza indicatorilor de variație etc.

Noutatea și originalitatea științifică constă în fundamentarea și elaborarea Modelului Pedagogic HIVE de formare intercondiționată a competențelor lingvistice, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică, respectând interconexiunea cu statut de principiu; rezidă în validarea Programului de intervenție axat pe formarea concomitentă a competențelor lingvistice, de citire și de scriere, elaborat în baza Modelului Pedagogic HIVE, care a direcționat intervențiile pedagogice spre juxtapunerea fazelor de formare a competenței la legile învățării din perspectiva curentului conexiionist, precum și asigurarea interconexiunii între dimensiunile strategiilor de predare propuse în 2014 de Ministerul Educației din Israel.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu vizează elucidarea valorii interconexiunii în asigurarea progresului formării competențelor lingvistice, de citire și de scriere

prin elaborarea și validarea Modelului Pedagogic HIVE, imlementat în contextul experiențelor firești de formare a acestora.

Semnificația teoretică a lucrării este marcată prin elucidarea argumentelor științifice privind importanța procesului de achiziție a competenței lingvistice în deținerea competențelor de citire și scriere de către elevii de vârstă școlară mică; argumentarea necesității stabilirii corelației dintre fazele formării competenței și legile învățării din perspectiva curentului conexionist; elaborarea Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistice, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în implementarea și validarea Programului de intervenție ce include strategii didactice speciale derivate din Modelul Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistice, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică; validarea tehnologiilor de implementare a strategiilor „Puterea cititorului” și „Cheia magică” în vederea formării interconexe a competențelor lingvistice, de citire și scriere nu numai în cazul predării limbii ebraice, dar și a altor limbi, inclusiv a celor studiate în instituțiile de învățământ din Republica Moldova.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Interconexiunea în formarea competențelor lingvistice, de citire și de scriere la elevii din învățământul primar demonstrează că progresul competențelor de citire și scriere este mai semnificativ dacă formarea lor se efectuează simultan cu formarea competenței lingvistice.
2. Formarea competenței de scriere, care vizează redarea modelului grafic al cuvântului, atinge cote înalte din perspectiva formei și a conținutului dacă se realizează în concordanță cu evocarea competenței de citire, ce facilitează comprehensiunea oferită în mod deosebit de implicarea competenței lingvistice, care asigură acoperirea expectanțelor fonetice, lexicale și gramaticale, iar în rezultat textul scris corect obține semnificație și valoare.
3. Cunoașterea copilului cu noi fenomene lingvistice în cazul activității cu textul creează contexte facile de exersare concomitentă vis-a-vis de competența lingvistică a celor de citire și scriere.
4. Conceptualizarea strategiilor la nivelul teoretico-aplicativ derivată din legile curentului conexionist prezintă un suport relevant de acțiune în formarea interconexă a competențelor lingvistice, de citire și de scriere prin funcționalitatea Modelului Pedagogic HIVE și Programului de intervenție.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost implementate în școlile primare din Israel prin realizarea Programului de intervenție axat pe formarea concomitentă a competențelor lingvistice, de citire și de scriere cu valorificarea strategiilor

„Puterea cititorului” și „Cheia magică” în perioada anilor 2012-2015, susținut de către Ministerul Educației din Israel.

Aprobarea rezultatelor științifice s-a realizat la ședințele Catedrei Psihopedagogie și Educație Preșcolară a Universității de Stat din Tiraspol și în cadrul Consiliilor cadrelor didactice din instituțiile de învățământ în care s-a efectuat experimentul. De asemenea, valoarea științifică a rezultatelor cercetării a fost confirmată în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale: Conferința științifico-practică națională cu participare internațională „Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar”. Chișinău: UST, 2017; Conferința științifico-metodică „Prerogativele învățământului preuniversitar și universitar în contextul societății bazate pe cunoaștere”. Chișinău: UST, 2014; Conferința internațională „Educația din perspective valorilor: Idei, concept, modele.”. Alba-Iulia: Universitatea „1 Decembrie 1918”, 2013; Conferința științifică internațională „Educația pentru dezvoltare durabilă: Inovație, competitivitate, eficiență.”. Chișinău: IȘE, 2013.

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele cercetării sunt reflectate în 8 lucrări științifice, inclusiv: 3 articole în reviste de profil, 4 lucrări ce constituie materiale ale conferințelor naționale și internaționale și 1 publicație electronică.

Volumul și structura tezei. Lucrarea se constituie din adnotare (în limba română, rusă, engleză), abrevieri, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (216 titluri), 17 anexe. Volumul tezei constituie 131 pagini text de bază, 8 tabele, 5 figuri.

Cuvinte-cheie: competență, competență lingvistică, competență de citire, competență de scriere, fazele formării competenței, interconexiune, dimensiunile interconexiunii, legile învățării din perspectiva curentului conexiunist, copii de vârstă școlară mică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este prezentată actualitatea și importanța problemei abordate, se formează problema care a generat investigația, este definit scopul și obiectivele cercetării, este precizată noutatea și originalitatea științifică a lucrării, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării, aprobarea rezultatelor cercetării și sumarul compartimentelor tezei.

În **Capitolul 1. Fundamente teoretice ale interconexiunii în formarea competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică**, au fost redate abordările conceptelor privind interconexiunea, competența, competența lingvistică, competența de citire și scriere, relația dintre competențele lingvistice, de citire și scriere, precum și efectele reciproce în cazul formării interconexe a acestora.

Interconexiunea vizează conectarea numeroaselor elemente care acționează ca un întreg, implică raporturi de interdependență, de similitudine între obiecte sau idei. Conceptul conexiune introduce, în folosirea sa curentă, o nuanță dinamică, făcând referire la relațiile structurale și/sau funcționale care unesc două sau mai multe obiecte concrete sau entități abstracte și este utilizat în domeniul științelor cognitive pentru a desemna relațiile între elementele unui sistem de tratare; se află la originea denumirii conexiunism dată curentelor de cercetare care au drept obiectiv o modelare a sistemelor cognitive ce joacă un rol semnificativ în conectivitatea între elementele unei rețele, în funcționarea eficientă a acesteia [12, p.167].

În contextul Cadrului european al calificărilor, competența este descrisă din perspectiva responsabilității și autonomiei. Competența reprezintă o caracteristică individuală sau colectivă de a selecta, mobiliza, combina și utiliza eficient, într-un context dat, un ansamblu integrat de cunoștințe, abilități și atitudini. Ca ansambluri integrate de cunoștințe, abilități și atitudini de aplicare, operare și transfer al achizițiilor, competențele permit desfășurarea cu succes a unei activități, rezolvarea eficientă a unei probleme sau a unei clase de probleme/situații. Competențele au componente cognitive/intelectuale, afectiv-atiitudinale și psihomotorii; utilizează, integrează și mobilizează cunoștințe, resurse cognitive, dar și afective și contextuale pertinente, pentru a trata cu succes o situație, însă nu se confundă cu aceste resurse [16, p. 78].

Aderăm la ideile cercetătorilor V. Botnari și V. Mîslițchi în viziunea căroră competența lingvistică are două perspective de interpretare: una generală și alta specială.

Din perspectiva generală, competența lingvistică reprezintă o integralitate imanentă a sistemului fonetic, lexical și gramatical al limbii, care solicită mobilizarea motivată a unui ansamblu structurat de cunoștințe, capacități și atitudini ce se află în relație de interdependență și se manifestă prin influențe reciproce din moment ce personalitatea își propune să atingă scopul comunicării.

Din perspectivă specială, competența lingvistică reprezintă o integralitate imanentă a achizițiilor specifice fenomenului lingvistic concret selectate de subiect (cunoștințe, capacități, atitudini) care se află în relație de interdependență și se manifestă printr-o modalitate inedită din moment ce acesta are intenția de a codifica exact și precis mesajul [32, p. 87].

În lucrare sunt prezentate definițiile cercetătorilor cu privire la semnificația conceptelor competență de citire și competență de scriere.

Actualmente competența de citire este interpretată drept un tip de competență ce presupune derularea proceselor mentale de conferire a sensului și de interpretare a cuvântului scris. Citirea reprezintă abilitatea intelectuală ce presupune prezentarea corectă, clară și expresivă a cuvintelor,

concomitent cu decodificarea sensului acestora; are la bază corelarea conștientă grafem-fonem [11, p. 204].

Citit-scrisul reprezintă procesul complex de decodificare și redare grafică a textului scris, care presupune cunoașterea sunetelor și literelor limbii: pronunție corectă, corelarea sunetului cu litera/grupul de litere corespunzător, înțelegerea sensului celor citite [23, p.55].

Forarea competenței de scriere presupune derularea unui proces complex, mult mai dificil decât cel al citirii. Dificultatea constă în faptul că scrisul nu se reduce la recunoașterea fonemelor și a grafemelor, ci realizează sintetizarea combinațiilor complexe ale semnelor grafice și reproducerea lor corectă și estetică.

Reieșind din faptul că scrierea este un proces cognitiv complex, savanții își exprimă opiniile privind diverse perspective ale acestuia, în special opinări cu referire la sistemul scriptic și sistemul discursului scris, precum: structuri și genuri, vocabular și sintaxă, ortografie și punctuație. Pentru ca elevii să poată alege logic și conștient conținuturile scrise, modul în care ele sunt organizate, vocabularul și registrul lingvistic adecvat scopului pentru care scriu și pentru destinatarii lor, este necesară multă experiență în scriere în diferite contexte, varii subiecte și genuri.

În contextul tratării problemei formării competențelor de citire și scriere, la etapa actuală se utilizează termenul de literație, concept preluat din literatura pedagogică anglo-saxonă, mai ales din cea nord-americană. De asemenea, în majoritatea sistemelor educaționale din lumea întreagă, există ideea potrivit căreia prima dată elevii învață să citească și să scrie, iar apoi citesc și scriu pentru a învăța. De fapt, acestea sunt două procese concomitente și care se susțin reciproc: pe măsură ce elevii citesc mai bine, sunt mai capabili să învețe din ceea ce citesc. Pe măsură ce învață din ceea ce citesc, în mod natural își îmbogățesc cunoștințele, vocabularul și aplică abilitățile de citire la o diversitate mai largă de materiale scrise [54, p.7].

În *concluzie*, menționăm că rezultatele atestate în studiile teoretice demonstrează prezența simultaneității și recursivității prezente în citirea comprehensivă și scrierea corectă, ce au ca referențial prestația lingvistică a subiectului implicat în însușirea proceselor complexe nominalizate.

Capitolul 2 - Studiul contextelor și valorilor achiziționate de către elevi pentru competențele lingvistică, de citire și scriere – cuprinde analiza experiențelor cadrelor didactice axate pe formarea la elevii mici a competențelor lingvistică, de citire și scriere. În capitol sunt descrise rezultatele experimentului de constatare privind nivelul inițial al competențelor lingvistică, de citire și scriere la subiecții din lotul experimental și lotul de control.

Cadrele didactice evidențiază rolul exercițiilor de analiză și sinteză fonetică, susținute prin exprimarea articulată a cuvintelor, fapt menționat și în literatura de specialitate: „Această operație reprezintă un bun mijloc de exersare simultană a analizatorului vizual cu cel verbo-motor; ea constituie un instrument deosebit de eficient de autocontrol pentru fiecare elev în timpul exersării actului cititului. Tocmai de aceea, exprimarea articulată a unităților sonore ale cuvintelor (sunete, silabe) trebuie să însoțească orice activitate de citire, de compunere a cuvintelor cu alfabetul mobil sau de scriere. Exprimarea articulată trebuie să fie introdusă în sistemul de muncă al fiecărui elev, nu numai atunci când este solicitat de învățător, ci mai ales în activitatea lui independentă, ca instrument de autocontrol” [30, p. 94].

În ultimii ani, s-a acordat un sprijin deosebit predării explicite, pe tot parcursul perioadei de școlarizare, a strategiilor de înțelegere a textului citit. National Reading Panel (NICHHD, 2000), lansează ideea potrivit căreia înțelegerea textului citit poate fi îmbunătățită prin abordări didactice care îi ajută pe elevi să folosească strategii cognitive specifice sau să raționeze strategic atunci când întâlnesc bariere de comprehensiune, pe măsură ce citesc. Au fost identificate strategii cu impact asupra îmbunătățirii competențelor de citire ale elevilor: monitorizarea comprehensiunii; învățarea în cooperare; utilizarea de grafice și elemente de organizare semantică; oferirea de întrebări și răspunsuri; generarea de întrebări; prezentarea structurii povestirii; elaborarea rezumatului [55, p.37].

Citit-scrisul solicită, concomitent, procesele cognitive, volitive, afective și psihomotorii, ceea ce face ca sarcinile de citit-scris să prezinte dificultăți pentru copii și, totodată, să necesite alegerea atentă a strategiilor didactice.

Precum remarcă și cercetătorii din Republica Moldova „pregătirea copiilor pentru procesul de citire și scriere începe din instituția preșcolară, când se formează premisele citirii și ale scrierii. În acest sens, copiii sunt familiarizați cu componentele vorbirii (cuvânt, propoziție, text), cu structura cuvântului. Ei află și înțeleg că fiecare cuvânt sună în felul său, cuvântul își are structura sa, este alcătuit din părți (silabe) etc. Prin activități speciale organizate copiii învață să observe fenomenele lingvistice elementare.” [8].

În ceea ce privește achiziționarea competenței de a scrie, în instituțiile de învățământ din spațiul românesc există două tipuri de practici. Cadrele didactice formate într-o paradigmă pedagogică postmodernă pun accentul pe componenta semantică a scrisului. În schimb, majoritatea pedagogilor cu vechime de peste douăzeci de ani, a căror formare inițială a fost făcută în paradigma pedagogiei sovietice, pun accentul pe componenta caligrafică a scrisului. În viziunea acestora din urmă, copiii trebuie să participe la cât mai multe activități de scriere a unor elemente grafice sau chiar a unor litere. Specialiștii în dezvoltarea copilului mic declară în

unison că activitățile de scris în masă nu sunt deloc recomandate, ele având un impact negativ asupra dezvoltării copilului. Arta de a fi un bun educator nu constă în a impune sistematic copiilor *ce* și *cum* să scrie. Dimpotrivă, constă în a crea și valorifica oportunitățile individuale de învățare, astfel încât fiecărui copil să-i facă plăcere să scrie atunci când simte nevoia. În acest context, nu duritatea, ci subtilitatea metodelor certifică gradul de competență a cadrului didactic.

Savanții atenționează despre relația dintre specificul limbii și învățarea citirii și scrierii, specificând faptul că „în actul cititului și scrisului se operează cu fapte de limbă” [30, p. 58].

Particularitățile specifice ale unei limbi, în speță ale ortografiei acesteia, determină în mare măsură alegerea celor mai adecvate metode de învățământ folosite în procesul inițierii elevilor cu cititul și scrisul. Este suficient să amintim că unele limbi au la bază o ortografie etimologică, iar altele una fonetică. Cele cu ortografie etimologică notează cuvintele nu așa cum sunt pronunțate astăzi, dar cum erau pronunțate într-o fază mai veche a limbii, eventual într-o limbă din care au fost împrumutate, în cazul acestora fiind valorică metoda globală. La specificul limbii române, ca de altfel și al altor limbi care au o ortografie fonetică, este potrivită metoda fonetică, analitico-sintetică.

Experimentul pedagogic a fost constituit din trei părți clasice: 1) demersul diagnostic inițial al competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică; 2) demersul formativ prin valorificarea modelului Pedagogic HIVE în contextul aplicării strategiilor „Cheia magică” și „Puterea cititorului”; 3) demersul diagnostic final al achizițiilor elevilor în cele două grupuri - grupul de control vis-a-vis de grupul experimental.

În vederea identificării deținerii metodologiei de formare a competențelor lingvistice, de citire și scriere de către cadrele didactice din Israel și Republica Moldova s-au întreținut conversații individuale și de grup. În urma acestora s-a constatat că pedagogii din Israel aplică metodologia de formare a competențelor nominalizate, cu prioritate, descrisă în lucrările autorilor: B. Zvi, M. Shani, Y. Cohen [52], R.A. Berman [31], E. Shatil, D.L. Share, I. Levin [42], N. Shtral [43; 45;46; 47;48;53]. Tehnologiile didactice ale pedagogilor din Republica Moldova valorificate în formarea competențelor lingvistice, de citire și scriere au drept referință lucrările teoretico-metodice ale autorilor: I. Șerdean [30], M. Peneș [25], V. Molan [19;20], C. Munteanu, E. Munteanu [21], C. Macri-Gologan [17], M. Buruiană, S. Cotelea, A. Ermicioi [7], S. Cemortan [8], V. Botnari [2;4;6], V. Mîșlițchi [18] etc.

La etapă inițială a demersului diagnostic al competențelor de citire, scriere și competenței lingvistice au participat 200 de elevi din clasa întâi, cu limita de vârstă de la 6 până la 7 ani. Toți subiecții provin din familii cu nivel economic mediu, sunt sănătoși fizic și dețin comportamente adecvate, nativi israelieni ai căror părinți sunt nativi israelieni sau emigranți care au emigrat de

cel puțin 10 ani. Toți elevii studiază în cadrul școlilor religioase de stat. Din perspectiva gender grupurile au fost omogene. Tuturor elevilor din eșantionul experimental li s-au aplicat aceleași metode diagnostice. Elevii au fost divizați în patru grupuri de studiu: 50 de elevi care au studiat prin strategia „Puterea cititorului” cu programul de intervenție și 50 de elevi care au studiat prin aceeași strategie fără programul de intervenție. Alți 50 de elevi au studiat prin strategia „Cheia magică”, cu program de intervenție și 50 de elevi care au studiat prin aceeași strategie fără programul de intervenție.

Testul pentru evaluarea citirii la elevii clasei întâi a fost elaborat de Comitetul de Predare a Citirii și Comitetul de Coordonare pentru Reforma în Predarea Citirii și Educația Alfabetizării. Testul dat prezintă un instrument național standardizat pentru evaluarea competenței de citire și, implicit, de comprehensiune a citirii la elevii clasei întâi, elaborat de Biroul Coordonatorului științific principal din cadrul Ministerul Educației din Israel în cooperare cu Centrul Național pentru Examene și Evaluare.

Testul de evaluare a competenței de scriere includea dictarea și examinarea ulterioară a numărului de cuvinte scrise de copii și ortografierea corectă a acestora.

Testul pentru evaluarea competenței lingvistice a fost preluat dintr-un set de teste existente în studiile anterioare. Analiza poveștii a fost realizată în baza criteriilor oferite de R.A. Berman [31], L. Kozminski și A. Kozminski [38]. Analiza rezultatelor testului cu referire la povestirea în ordinea imaginilor a fost realizată conform modelului propus de D. Poulsen, E. Kintsch, W. Kintsch și D. Premack [40].

Testele de evaluare a nivelului de citire și scriere la elevii clasei întâi au fost aprobate de către Comitetul Șomron al Ministerului Educației din Israel, a cărei misiune pedagogică constă în promovarea reformei în domeniul citirii și scrierii. Pentru evaluarea competențelor nominalizate au fost elaborate standarde naționale.

În studiul actual, au fost comparate rezultatele elevilor implicați în experiment. Studiul a primit aprobare pentru executare de la Directorul Științific al Ministerului Educației din Israel și a fost realizat după primirea acordului părinților. În cadrul studiului a fost asigurată confidențialitatea datelor, precum și anonimitatea participanților.

Analiza contextelor de formare a competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică, precum și a nivelului deținerii inițiale a competențelor nominalizate, scoate în evidență situația de facto din domeniu. În urma conversațiilor individuale și de grup întreținute cu cadrele didactice s-a identificat că subiecții implicați în experimentul constatativ dețin metodologia formării competențelor de citire, de scriere și a celei lingvistice, în mare parte raliată la exigențele curricula [56;57] și derivată din lucrările cercetătorilor în domeniu.

Totodată, se conturează algoritmul general de acțiune a cadrelor didactice din Israel și Republica Moldova care atestă formarea competențelor de citire și de scriere la etapele inițiale în mod izolat, apoi în contexte de formare concomitentă a acestora, pe când formarea competenței lingvistice nu este de fiecare dată afiliată procesului de exersare a competențelor de citire și scriere. Acest fapt, dar și raționamentele actualei cercetări deduse în baza opinărilor teoreticienilor, evidențiază necesitatea elaborării unui Model pedagogic care ar elucida praxiologia formării interconexe a competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică printr-un eventual program experimental.

În Capitolul 3 - **Procesul formării interconexe la elevi a competențelor lingvistice, de citire și scriere** - sunt redate reperele conceptuale, epistemologice și praxiologice ale strategiilor optime de predare a citirii și a scrierii, cu valențe evidente în dezvoltarea lingvistică, implementate în contextul Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică.

Citirea și scrierea sunt procese care se completează reciproc și se axează pe comprehensiunea celor citite, reproducerea orală și grafică a mesajelor. Cercetarea întreprinsă de noi a demonstrat că respectarea interconexiunii în formarea competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii din învățământul primar asigură progresul competențelor de citire și scriere, în special, dacă formarea acestora se efectuează simultan și în corelație cu formarea competenței lingvistice. Prin urmare, cadrul didactic trebuie mai întâi să predea sunetele, literele, iar în timpul următorului stadiu să aplice exerciții de citire și să se focalizeze pe interpretarea și înțelegerea mesajului scris, dezvoltarea abilităților de înțelegere a textului, exersând în același timp competența lingvistică.

Studierea aspectelor limbii scrise și citite concomitent cu dezvoltarea competenței lingvistice este în același timp un proces în care un aspect îl sprijină pe celălalt. Achiziția abilității de a scrie necesită, în același timp, un control al cartografierii grafice-fonemice automate a limbii și strategii de înțelegere a semnificației conținuturilor și ideilor scrise. Astfel, pentru a putea produce corect un discurs scris, copiii trebuie să înțeleagă limba vorbită și forma scrisă a limbii lor [51]. Cu cât citești mai mult, cu atât mai mare este progresul în scris și cu cât scrii mai mult, cu atât crește progresul în citire [38].

Scopul urmărit de noi a vizat formarea concomitentă a competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică. În vederea realizării scopului cercetării, a fost elaborat Modelul Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică.

Conform teoriei conexioniste a lui E.L. Thorndike, mintea (mind) apare ca un sistem de conexiuni (connection system) care formează *continuu* legături între stimuli (situații), astfel încât cunoștințele, sentimentele, dorințele și comportamentele umane alcătuiesc un întreg care rezultă din numeroasele ajustări ale asociațiilor Stimul-Răspuns de-a lungul întregii vieți. Din teoria dată E.L. Thorndike a derivat un șir de legi, valorice pentru actuala cercetare: *legea stării de pregătire* (readiness), *legea exercițiului* (*Law of Exercise*), *legea efectului*, *legea apartenenței* [apud 22, p.17].

Cercetătorii Ph. Jonnaert, M. Ettayebi, R. Defise vorbesc despre existența a trei faze de constituire a competenței: deconstrucția, construcția și reconstrucția. Deconstrucția presupune punerea în discuție a unor cunoștințe, puncte de vedere, convingeri, credințe, mentalități, reprezentări individuale sau colective referitoare la realitate și la cunoașterea acesteia. Construcția este procesul prin care cei ce învață construiesc sensuri și semnificații proprii ale realității percepute, obțin cunoștințe pe care le nuanțează afectiv, le verifică viabilitatea și aderă la ele. Reconstrucția este, de fapt, o nouă construcție ce reflectă schimbarea structurală produsă în experiențele de cogniție a subiectului, în modurile de interpretare a realității, în strategiile de rezolvare a problemelor, în comportamentele și în conduita subiectului [16, p.101].

În elaborarea Modelului Pedagogic am ținut cont de sugestiile strategice enunțate anterior și recomandările Ministerului Educației din Israel cu privire la implementarea obiectivelor studierii limbii ebraice la clasa întâi, în care sunt precizate componente ce necesită a fi abordate în timpul predării scrierii la clasele primare. În Modelul elaborat de noi acestea vizează dimensiunile interconexiunii și se referă la: elaborarea unui text scris; oportunități de scriere; organizarea predării; mijloacele de învățământ; parteneriatul cu părinții; feed-back și observație (Figura 3.1.).

În baza rezultatelor obținute la etapa de diagnosticare, în vederea eficientizării performanțelor elevilor a fost aplicat un program de intervenție pentru dezvoltarea competențelor lingvistică, de citire și scriere, elaborat în baza Modelului Pedagogic HIVE, care a vizat trei direcții de acțiune: 1)perfecționarea sistemului de formare profesională continuă a cadrelor didactice, 2)monitorizarea rezultatelor elevilor pe tot parcursul experimentului; 3)ralierea timpului pentru obținerea performanțelor la ritmul propriu de învățare al elevilor.

Sistemul de instruire a învățătorilor a fost perfecționat prin completarea specială a conținutului curricular, reorganizarea timpului și formelor de instruire a cursanților. În acest context, formarea continuă a cooptat forme diferite de predare: individuală, de grup, frontală. Cadrele didactice s-au ocupat de predarea scrierii pe tot parcursul zilei școlare și la fiecare disciplină.

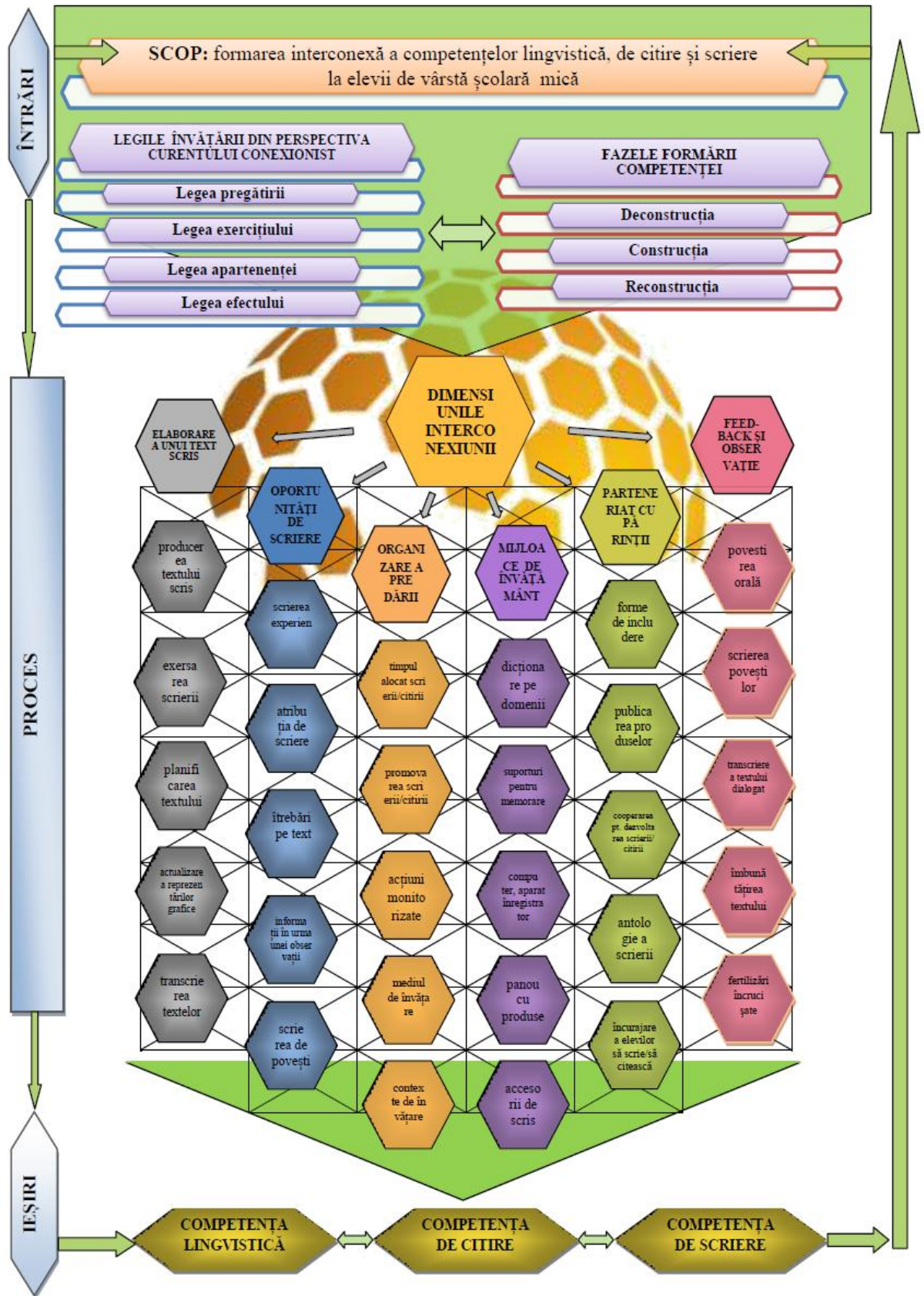

Fig. 3.1. Modelul Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistică, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică

Pedagogii au inițiat diferite contexte de scriere acordând, în același timp, atenție cititului, scrierii corecte și exersării competenței lingvistice în diverse forme, au creat situații educaționale speciale ce solicitau implicarea elevilor în comunicare verbală și scrisă, fapt ce a facilitat progresul concomitent al competențelor lingvistice, de citire și scriere. Dezvoltarea competenței de scriere a vizat: producerea textului scris; exersarea scrierii; planificarea textului; actualizarea reprezentărilor grafice; transcrierea textelor etc. S-au asigurat varii oportunități de scriere: scrierea experiențelor; atribuția de scriere; întrebări pe baza textului; informații în urma unei observații; scrierea de povești.

Organizarea predării s-a axat pe următoarele aspecte: timpul alocat scrierii și citirii; promovarea scrierii/citirii; acțiuni monitorizate; mediul de învățare; contexte de învățare.

Mijloacele de învățământ utilizate au fost: dicționare pe domenii; suporturi pentru memorare; computer, aparat înregistrator; panou cu produse; accesorii de scris.

Părinții au fost parteneri în procesul de formare prin interconexiune a competențelor nominalizate. Parteneriatul cu părinții s-a realizat prin diverse forme de includere a acestora în activitățile organizate cu copiii, publicarea produselor; cooperarea pentru dezvoltarea scrierii și citirii; antologie a scrierii; încurajarea elevilor să scrie și să citească.

Dintre intervențiile cu impact maxim asupra optimizării procesului de formare interconexă a competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevi nominalizăm cooperarea părinților în formarea la copii a competenței de scriere, prin explicarea importanței respectivului proces, includerea părinților în încurajarea și reconfortarea copilului lor pentru scrierea și publicarea de materiale și instrucțiuni, care a permis cadrului didactic să utilizeze mijloace de învățământ precum: avizierul, panoul cu scrierea de felicitări pentru zilele de naștere, afișier cu alocarea locului pentru publicarea de produse. Am pus accent pe motivarea părinților de a participa în mod activ la dezvoltarea scrierii copilului, menționând importanța scrierii, includerea lor în încurajarea și susținerea copilului lor pentru scrierea și publicarea de materiale, descrierea proceselor de învățare a scrierii în clasă și prezentarea produselor scrierii elevilor, de exemplu: prin prezentarea unei antologii a scrierilor copiilor lor, publicarea și distribuirea poveștilor scrise de elevi etc.

Importante în organizarea predării pentru învățarea eficientă și consecventă a scrierii au fost contextele în care cadrul didactic a alocat un anumit timp pe zi pentru scriere și a asigurat activități de monitorizare a scrierii corecte. Experimentatorul a creat oportunități de scriere și diferite activități care au fost relevante pentru copil și care i-au solicitat exersarea abilităților de scriere precum: scrierea experiențelor din excursii, impresiile dintr-o piesă de teatru, povești, invitații etc. Totodată, elevii au fost încurajați să producă în scris varii texte, în timp ce a

pedagogul a îndrumat organizarea și planificarea editării acestora; a inițiat învățarea prin colaborare în baza unui text și a furnizat un feedback eficient în urma scrierii. De asemenea, s-a pus accent pe ideea ca învățătorii să discute cu elevii despre text, să întărească achizițiile corect formate, să indice puncte pentru promovarea produsului și planificarea unui nou produs în același mod; să întrețină în macrogrup o discuție constructivă în baza unui text cu scopul învățării prin experiență și cooperare.

Programul de intervenție elaborat în baza Modelului Pedagogic HIVE a respectat prevederile documentului național: „Programul de predare pentru implementarea obiectivelor studierii limbii ebraice în clasa întâi” [56]. Programul elaborat a vizat formarea interconexă a competențelor lingvistică, de citire și scriere, cu intervenții educaționale speciale pentru asigurarea progresului concomitent al competențelor nominalizate.

Implementarea Programului de intervenție bazat pe Modelul Pedagogic HIVE s-a raliat la două strategii de bază atestate în practica pedagogică din Israel: „Cheia magică” și „Puterea cititorului”.

Strategia „Cheia magică” cuprinde un conținut modern al cărui scop este să formeze la elevii de clasa întâi competențele de citire și scriere de bază. Strategia dată evidențiază valoarea discursului vorbit, predarea alfabetului, consolidarea fluenței citirii și înțelegerii conținuturilor citite; integrează avantajele metodei fonetice pentru însușirea limbii în ansamblul ei și oferă o modalitate unică și eficientă de predare și învățare a citirii. Ca parte a strategiei, există texte integrate pe care elevii le pot citi singuri și texte destinate ascultării în vederea înțelegerii acestora. Scopul strategiei este formarea competențelor de citire și scriere de bază la elevii din clasa întâi, confruntarea lor cu structurile de bază ale limbii, în timpul utilizării unor texte de calitate de diferite genuri. Strategia cultivă discursul literar, consolidează fluența citirii și promovează înțelegerea citirii prin accentuarea semnificației lexemei citite și dezvoltarea vocabularului. În strategia nominalizată se pune accent pe particularitățile mediului de învățare și organizarea eficientă a predării, iar în vederea realizării obiectivelor însușirii eficiente a limbii ebraice a apărut necesitatea de a elucida timpul alocat predării, în special cel rezervat pentru feedback și observație, producerea textului scris și oferirea oportunităților de scriere.

Strategia „Puterea cititorului” este caracterizată prin metacogniție. Principiul central al acestei strategii este înțelegerea sensului și semnificației cuvântului citit, dar și decodificarea mesajului. S-a demonstrat că obiectivele care stau la baza facilitării și consolidării literației se realizează cu succes prin asigurarea unui mediu de învățare adecvat și predarea planificată și explicită a conținuturilor.

Feed-back-ul și observația curentă prezente continuu pe parcursul derulării programului au vizat: povestirea orală; scrierea poveștilor; transcrierea textelor dialogate; îmbunătățirea textelor propuse; asociații încrucișate.

La sfârșitul programului de intervenție, a fost administrată a doua baterie de teste în raport cu elevii implicați în experiment, în vederea evaluării nivelului competențelor lingvistice, de citire și scriere.

Primul test diagnostic a inclus șapte sarcini prin intermediul cărora am examinat diferite aspecte ale literației: recunoașterea literelor; citirea combinațiilor de consoane și vocale; citirea unor cuvinte inventate, fără semnificație specifică; citirea unor cuvinte cu conotație semantice diverse; citirea cu glas tare a unui text; scrierea.

Al doilea test a fost preconizat pentru evaluarea competenței lingvistice. Sarcina înaintată elevilor s-a axat pe organizarea informației pornind de la o imagine către o schemă narativă pe care apoi se solicita să o transforme într-un text narativ, redat ulterior în scris.

O altă probă a vizat povestirea după un set format din patru imagini, prezentate copiilor în ordinea derulării acțiunii.

Rezultatele comparative, privind nivelul deținerii de către elevii din lotul experimental și lotul de control a competenței de citire la etapa inițială și finală, sunt prezentate în Tabelul 3.1.

Tabelul 3.1. Datele privind competența de citire în etapa inițială și finală la elevii din grupul experimental și de control

Compe tența de citire /probe	Grupul de control				Grupul experimental				F (7,92)
	Pre- Test M	Pre- Test SD	Post test M	Post test SD	Pre- Test M	Pre- Test SD	M Post test M	SD Post test SD	
1	23.27	4.33	22.78	4.52	24.57	3.90	24.80	4.19	5.39*
2	23.58	4.09	21.88	4.06	24.32	3.85	24.00	4.35	6.34*
3	41.30	5.41	40.96	4.81	43.23	4.33	44.24	3.17	16.18****
4	15.12	4.41	14.98	5.08	16.53	3.87	16.86	4.14	4.12*
5	18.16	2.73	15.44	4.23	18.90	2.43	18.56	2.30	20.98****
6	62.25	16.06	59.46	15.23	64.30	13.68	63.42	13.39	3.58*

*p<0.05 **p<0.01 ****p<0.001

Datele statistice ilustrate mai sus privind progresul obținut de elevi în formarea competenței de citire a fost stabilit prin testul statistic Oneway Manova, aplicat cu scopul

determinării semnificației modificărilor pozitive a competenței de citire obținute în urma desfășurării experimentului formativ.

Rezultatele finale privind nivelul deținerii competenței de scriere la elevii din grupul experimental și de control sunt prezentate în Tabelul 3.2.

Tabelul 3.2. Datele privind competența de scriere în etapa inițială și finală la elevii din grupul experimental și de control

Competența de scriere	Grupul de control				Grupul experimental				F(3,196)
	Pre-Test M	Pre-Test SD	Post test M	Post test SD	Pre-Test M	Pre-Test SD	Post test M	Post test SD	
	10.21	3.14	10.38	3.21	11.30	2.83	11.68	2.83	

*p<0.05

Rezultatul obținut prin testul statistic Oneway Manova atestă o diferență semnificativă între grupul de control și cel experimental în urma realizării experimentului formativ.

Rezultatele privind nivelul deținerii competenței lingvistice sunt prezentate în Tabelul 3.3.

Tabelul 3.3. Datele privind competența lingvistică în etapa inițială și finală la elevii din grupul experimental și de control

Competența lingvistică/probe	Grupul de control				Grupul experimental				F (7,92)
	Pre-Test M	Pre-Test SD	Post test M	Post test SD	Pre-Test M	Pre-Test SD	Post test M	Post test SD	
1. Opening	3.64	1.45	3.80	1.37	4.32	1.11	4.86	1.24	5.15**
2. Body	3.27	1.24	3.26	1.41	3.92	1.15	4.08	1.16	5.52***
3. Ending	3.02	1.61	3.14	1.60	4.25	1.09	4.46	0.99	4.36***
4. Causality	1.04	1.00	1.00	1.01	1.36	0.94	1.36	0.94	1.85
5. Use of tenses	1.74	0.68	1.78	0.62	1.74	0.67	1.76	0.66	0.10

p<0.01 *p<0.001

Datele din tabel, obținute prin testul statistic Oneway Manova, relevă diferențe semnificative la 3 probe privind competența lingvistică, însă în două cazuri (causality și use of tenses) datele sunt nesemnificative, fiind justificate prin experiența lingvistică limitată a copiilor și specificul proceselor cognitive a vârstei școlare mici.

Rezultatele studiului au demonstrat că Programul de intervenție axat pe formarea interconexă a competenței lingvistice, de citire și scriere a facilitat formarea cu succes a respectivelor competențe la copiii de vârstă școlară mică.

Rezultatele experimentale au demonstrat că elevii din grupurile în care a fost realizat Programul de intervenție, elaborat în baza Modelului Pedagogic HIVE, au obținut rezultate mai bune la diferite variabile ale competențelor lingvistice, de citire și scriere, în comparație cu elevii care au studiat după alte programe. Putem preciza, că elevii s-au confruntat cu un anumit cuvânt, atât în timpul citirii, cât și al scrierii, reflectând concomitent asupra componentelor lui semantice și morfologice, modalităților de a utiliza variile semnificații ale acestuia. Rezultatele experimentale obținute au demonstrat că dezvoltarea în timpul citirii și scrierii a vocabularului, implicit a dimensiunii gramaticale și fonetice a vorbirii sunt argumente care permit a concluziona că în contextele date competența lingvistică se exercită incontestabil.

Acest studiu experimental a permis elucidarea faptului că implementarea strategiilor și a mijloacelor de învățământ eficiente în procesul de predare a citirii și scrierii, acordarea timpului suficient dedicat scrierii și citirii, asigurarea variilor oportunități de exersare a citirii și scrierii, facilitarea contextelor de însușire a regulilor ortografiei, valorificarea parteneriatului educațional cu părinții constituie elemente cheie în optimizarea procesului de perfecționare a literației la elevii de vârstă școlară mică.

Unul din obiective a vizat identificarea competenței de a citi la elevii care studiază printr-o strategie de predare cu implementarea Programului de intervenție ce integrează dezvoltarea competenței de a scrie, îmbunătățește competența de a citi, în comparație cu elevii care studiază printr-o strategie de predare similară, dar fără accent pe dezvoltarea competenței de scriere. În acest sens, am examinat prin intermediul a șase sarcini diferențele privind competența de a citi atât la nivelul acurateții în executarea sarcinilor, cât și timpul solicitat pentru executarea acestora și, de asemenea, a fost evaluat nivelul de comprehensiune a citirii. Rezultatele au arătat că în grupurile în care a fost implementat Programul de intervenție, elevii au obținut rezultate mai mari la diverși indici ai competenței de citire în comparație cu elevii care au studiat fără Programul de intervenție. Totuși, aceste diferențe nu au atins o semnificație statistică, cu excepția unui indice al competenței de a citi, citirea combinațiilor, în care s-a descoperit că elevii care au studiat prin strategia „Puterea cititorului” cu Programul de intervenție au obținut rezultate mai mari în comparație cu celelalte trei grupuri. Totuși, s-ar putea întâmpla ca diferența care a fost înregistrată la respectivul indice să fie în termenii unei erori alfa acceptabile, ceea ce înseamnă că din moment ce 12 comparații statistice au fost realizate pentru examinarea evaluării, diferențele semnificative într-un singur indice pot fi incidentale. Prin urmare, conform acestor rezultate, ideea cu privire la diferențele în formarea competenței de citire în dependență de strategiile de predare nu a fost confirmată. În plus, nu au fost depistate diferențe semnificative

privind înțelegerea citirii la elevii din grupurile implicate în experiment. Acest fapt aduce plusvaloare Modelului Pedagogic HIVE.

Al doilea obiectiv a vizat confirmarea faptului că elevii care studiază printr-o strategie de predare cu implementarea Programului de intervenție axat pe formarea interconexă a competențelor lingvistice, de citire și scriere ar îmbunătăți competența lor de scriere în comparație cu elevii care studiază printr-o strategie de predare similară fără accent pe dezvoltarea competenței de a scrie. Analiza datelor experimentale au permis constatarea faptului că rezultatele atestate de elevi privind nivelul competenței de scriere în cazul în care aceștia au studiat prin cele două strategii în contextul Programului de intervenție au fost mai înalte în comparație cu cei care au studiat prin respectivele strategii fără Programul de intervenție.

Al treilea obiectiv a vizat confirmarea/infirmarya faptului că elevii care studiază printr-o strategie de predare cu Programul de intervenție ar înregistra un nivel mai înalt al deținerii competenței lingvistice. Rezultatele obținute privind examinarea diferențelor în baza indicilor competenței date: deschiderea, corpul, închiderea, cauzalitatea și utilizarea timpurilor verbului au indicat diferențe semnificative la diverși parametri ai competenței lingvistice, cu excepția indicelui cauzalității și indicelui utilizării timpurilor verbului.

Paternal diferențelor între strategiile de predare s-a repetat la toți indicii, ceea ce înseamnă că elevii care au studiat prin strategia „Puterea cititorului” în contextul implementării Programului de intervenție, elaborat în baza Modelului HIVE, au obținut rezultate semnificativ mai mari la indicii scrierii în comparație cu elevii care au studiat prin altă modalitate. Elevii care au studiat prin strategia „Cheia magică” fără implementarea Programului de intervenție au avut cele mai scăzute rezultate la indicii nominalizați.

Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale a permis constatarea sporirii semnificative a nivelului competenței lingvistice a elevilor din grupul experimental în comparație cu grupul de control. Totodată, se atestă faptul că și standardul de deviere este redus, ceea ce indică asupra gradului de omogenitate a indicilor competenței lingvistice la elevii din grupul experimental.

Al patrulea obiectiv a vizat examinarea existenței corelației dintre competența lingvistică și competențele de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică. Într-adevăr, s-a atestat prezența corelației pozitive lineare între competențele respective, fapt ce denotă că nivelul înalt al competenței lingvistice implică un nivel înalt al competenței de citire și scriere, cu excepția utilizării timpului verbului, cauzată, probabil, de imaturitatea lingvistică a elevilor mici.

Testele corelărilor Pearson au fost aplicate asupra performanțelor elevilor care au studiat în cadrul Programului de intervenție.

Tabelul 3.5. Coeficienții de corelație Pearson privind relația dintre competențele lingvistică, de citire, scriere

Tipuri de competențe/ probe	Competența lingvistică (proba <i>Opening</i>)	Competența lingvistică (proba <i>Body</i>)	Competența lingvistică (proba <i>Ending</i>)	Competența lingvistică (proba <i>Causality</i>)	Competența lingvistică (proba <i>use of tenses</i>)
Competența de citire (proba 1)	0.96***	0.73***	0.85***	0.69***	0.54*
Competența de citire (proba 2)	0.97***	0.62***	0.77***	0.63**	0.50*
Competența de citire (proba 3)	0.84***	0.78***	0.90***	0.61**	0.46*
Competența de citire (proba 4)	0.81***	0.91***	0.88***	0.77***	0.36
Competența de citire (proba 5)	0.91***	0.84***	0.87***	0.81***	0.47*
Competența de citire (proba 6)	0.77***	0.80***	0.69***	0.80***	0.45*
Competența de scriere (probă)	0.70***	0.87***	0.66***	0.73***	0.60**

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Cercetarea a clarificat și confirmat că există o corelație pozitivă semnificativă între formarea competențelor lingvistică, de citire și scriere, iar la copii se remarcă treptat caracteristicile specifice unui cititor experimentat manifestate prin viteza, ușurința cu care citește, comprehensiunea și elucidarea semnificației conținuturilor citite și scrise.

Datele obținute demonstrează corelația pozitivă dintre competența lingvistică și cele de citire și scriere obținută în cazul elevilor la care a fost implementat Programul de intervenție.

În concluzie, Modelului Pedagogic HIVE elaborat, implicit Programul de intervenție în cadrul căruia s-a pus accent pe proiectarea minuțioasă a conținuturilor predate, asigurarea unui mediu favorabil de învățare, profunzimea intervenției prin implementarea strategiilor relevante, ținându-se cont de potențialul fiecărui copil, implicarea părinților în procesul de susținere a eforturilor copiilor privind noile achiziții, acordarea atenției produselor activității copiilor, au facilitat procesul evoluției concomitente a competențelor lingvistică, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Progresul civilizației actuale este, uneori, dificil de urmărit; există, în prezent, mai multă schimbare decât putem procesa. Omul contemporan este deseori dezorientat, în căutare de identitate și de sens existențial. Pentru evitarea alienării, ne vedem obligați să învățăm permanent. Cultura este marea sursă a identității noastre. Posedarea valorilor culturale, atestarea unui nivel de educație, presupune, în mod firesc, cel puțin, deținerea competențelor de scriere și citire, interconectate cu cea lingvistică.

Actualul demers investigațional implică o abordare conexionistă în formarea integrată a competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică. Rezultatele obținute prin fundamentarea teoretică, modelarea praxiologică a procesului formării interconexe a competențelor nominalizate, validată experimental și experiențial, vin să ateste oportunitatea Modelului Pedagogic HIVE și permit a formula următoarele concluzii și recomandări:

1. Interconexiunea reprezintă un sistem de conexiuni care formează continuu legături, raporturi de interdependență, de similitudine între numeroase elemente care acționează ca un întreg [28, p.182-190].
2. Evoluția ontogenetică a personalității copilului înregistrează de timpuriu achiziționarea valorilor, implicit competența lingvistică, simultan preachițiții comune, dar și particulare pentru competența de citire și scriere.
3. Strategiile existente atestate în teoria și practica de formare a competențelor lingvistice, de citire și scriere nu pun accentul în măsură suficientă pe formarea interconexă a competențelor nominalizate.
4. Rezultatele constatative denotă un nivel diferit al deținerii de către elevii de vârstă școlară mică a competențelor lingvistice, de citire și scriere [43, p.507-511].
5. Modelul Pedagogic HIVE elaborat de noi certifică metodologia procesului de formare interconexă a competențelor lingvistice, de citire și scriere [47, p.72-79, 213].
6. Respectarea fazelor formării competenței - deconstrucția, construcția, reconstrucția - asigură progresul competențelor lingvistice, de citire și scriere de la nivelul competenței acțional-situatională, la cel de reflectare și explicare, apoi la competență conceptualizată și generalizată [44, p.69-79].
7. Respectarea legilor învățării din perspectiva curentului conexionist: legea pregătirii, legea exercițiului, legea apartenenței, legea efectului facilitează formarea interconexă a competențelor lingvistice, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică [48, p.243-246; 45, p. 50-55].
8. Rezultatele experimentului formativ organizat denotă funcționalitatea Modelului Pedagogic HIVE în cadrul Programului de intervenție axat prioritar pe implementarea strategiilor „Cheia magică” și „Puterea cititorului” [46, p.197-205].
9. *Problema științifică importantă soluționată* constă în elucidarea semnificației formării interconexe a unor competențe între care există relații firești de interconstrucție și

interrelaționare cu similitudini semnificative în evoluția progresivă a acestora, fapt demonstrat prin validarea Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistică, de citire și scriere [46, p. 199].

Recomandări pentru organele decizionale:

1. Oferirea instrumentelor pentru evaluare și a materialelor de sprijin pentru formare pedagogilor preocupați de formarea competențelor de citire, scriere, lingvistică la elevii de vârstă școlară mică.

Recomandări pentru managerii școlari:

1. Stabilirea parteneriatelor între școală, familie și comunitate în vederea sporirii calității formării interconexe a competențelor de citire, scriere și lingvistică la elevii din învățământul primar.

2. Monitorizarea intervențiilor educaționale a cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar axate pe asigurarea continuității formării competențelor de citire, scriere și lingvistică la elevii din școala primară.

Recomandări pentru pedagogi:

1. Formarea competenței lingvistice din perspectiva conexiunii acesteia cu formarea competențelor de citire și scriere.

2. Realizarea interconexiunii competențelor lingvistică, de citire și scriere prin respectarea legilor învățării derivate din pozițiunile curentului conexiunism: legea pregătirii, legea exercițiului, legea apartenenței, legea efectului.

3. Respectarea fazelor formării competenței: deconstrucția, construcția, reconstrucția.

4. Implicarea părinților în asigurarea evoluției competențelor lingvistică, de citire și scriere.

Recomandări pentru părinți:

1. Manifestarea motivației persistente pentru asigurarea progresului propriului copil în deținerea competențelor lingvistică, de citire și scriere.

2. Inițierea părinților privind modalitățile relevante de acordare a sprijinului în formarea la copil a competențelor lingvistică, de citire și scriere.

Problema științifică soluționată și rezultatele obținute permit a contura unele *perspective de cercetare*:

- Funcționalitatea Modelului Pedagogic HIVE în contextul implementării strategiei „Sunetele vorbitoare”, propusă de Ministerul Educației din Israel (eventual și a altor strategii);
- Impactul formării interconexe a competențelor lingvistică, de citire și scriere asupra calității coerenței vorbirii;
- Valențele formării interconexe a competențelor lingvistică, de citire și scriere asupra însușirii integrate a altor categorii de competențe.

BIBLIOGRAFIE

1. Andrițchi V., Callo T. Educația centrată pe elev. Ghid metodologic. Chișinău: Print-Caro SRL, 2010.
2. Botnari V. Competența de a învăța – un megarezultat educațional. În: Formarea competenței de învățare la elevi. Materialele Conf. științifico-practice. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2013, p.4-8.
3. Botnari V. Paradigma formării competențelor profesionale la studenți. În: Schimbări de paradigmă în teoria și practica educațională. Chișinău: CEP USM, 2009, vol. III, p. 187-191.
4. Botnari V. Paradigma holistică – reper metodologic în studierea competenței profesionale. În: Studia Universitatis, 2009, nr. 6 (26), p. 97-100.
5. Botnari V., Mîslițchi V. Continuitatea în formarea competențelor lingvistice la copiii de vârstă preșcolară mare și școlară mică. Partea I. În: Revista de proprietate intelectuală Intellectus, nr.1, 2013, p. 66-72.
6. Botnari V., Stah D., Roșca E. Aprofundarea lexicului copiilor - preocupare a educației de calitate. În: Limbă. Etnie. Comunicare. Materialele Conferinței Științifice Internaționale. Comrat: US Comrat, 2015, p.58-65.
7. Buruiană M., Cotelea S., Ermicioi A., Dragomir C., Hadârcă I. Abecedar. Chișinău: Știința, 2014. 144 p.
8. Cemortan S. Modelarea ca tehnologie didactică de formare a premiselor citirii și scrierii în preșcolaritate. În: Studia Universitatis Moldaviae, Seria Științe ale Educației, 2014, nr. 9 (79), p.53-59.
9. Curriculumul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în Republica Moldova. Ed. a II-a. Chișinău: Cartier, 2008. 96 p.
10. Cuznețov L. Personalitatea micului școlar: elemente de metacogniție și autoreglare a învățării. În: Tradiție și modernitate. Dialogul generațiilor. Materialele Conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională. Chișinău, 2014, vol. I, p. 8-13.
11. Dicționar praxiologic de pedagogie. Coord. M. Bocoș. Vol. 1: A-D. Pitești: Paralela 45, 2016. 374 p.
12. Doron R., Parot F. Dicționar de psihologie. București: Humanitas, 2007. 886 p.
13. Gantea I., Marin M. ș.a. Perspective de modernizare a standardelor și a curriculumului școlar pentru învățământul primar. În: Modernizarea standardelor și curriculei educaționale – deschidere spre o personalitate integrală. Chișinău: Print-Caro SRL, 2009, p.73-85.
14. Garștea N. Formarea competențelor profesionale la studenții pedagogi în contextul noilor educații. Chișinău: Ed. Garomond-Studio SRL, 2009. 200 p.
15. Goraș-Postică V., Botezatu M. Psihopedagogia comunicării. Chișinău: CEP USM. 2015. 148 p.
16. Jonnaert Ph., Ettayebi M., Defise R. Curriculum și competențe: un cadru operațional. Cluj-Napoca: Editura ASCR, 2010.
17. Macri-Gologan C. Dezvoltarea competențelor de citit-scris în ciclul primar prin utilizarea strategiilor semi-globale în cadrul proiectelor tematice. Rezumatul tezei de doctorat. Cluj-Napoca: Universitatea Babeș-Bolyai, 2013. 53 p.
18. Mîslițchi V. Continuitatea în formarea competențelor lingvistice la copiii de vârstă preșcolară mare și școlară mică. Teză de dr. în pedagogie. Chișinău, 2011. 158 p.
19. Molan V., Bizdună M. Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Didactica limbii și literaturii române. MEC, Proiectul pentru învățământul rural, 2006. 143 p.

20. Molan V. Didactica domeniului „Limbă și comunicare” din învățământul preșcolar. București: Editura Miniped, 2017. 162 p.
21. Munteanu C., Munteanu E. Ghid pentru învățământul preșcolar: O abordare din perspective noului curriculum. Iași: Polirom, 2009. 259 p.
22. Negreț-Dobridor I., Pânișoară I. Știința învățării: de la teorie la practică. Iași: Polirom, 2008. 254 p.
23. Norel M. Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar. Brașov: Editura Universității „Transilvania”, 2010. 111 p.
24. Patrașcu D., Vinnicenco E. Tehnologii educaționale în învățământul primar: aplicații practice. Ghid metodologic Chișinău: Garomont-Studio, 2016. 84 p.
25. Peneș M., Iordache C. Învățăm să citim. București: Aramis, 2015. 64 p.
26. Popescu-Neveanu P. Dicționar de psihologie, București: Albatros, 1978.
27. Potâng A., Botnari V. Antrenamentul competențelor comunicative. Culegere de teste, tehnici, exerciții pentru studenți. Chișinău: CEP USM, 2013. 134 p.
28. Shtral N., Botnari V. Efectele strategiilor acționale de formare la elevii mici a competențelor lingvistică, de citire și scriere în contextul respectării interconexiunii. În: Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar. Materialele Conferinței științ.-practice naționale cu participare internațională. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2017, p. 182-190.
29. Silistraru N., Golubițchi S. Caracteristicile didacticii specialității în clasele primare. În: Educația din perspectiva valorilor. Idei, concept, modele. Materialele Conf. internaț. Chișinău: UPS „Ion Creangă”. Cluj-Napoca: Editura EIKION, 2013, p.57-60.
30. Șerdean I. Didactica limbii și literaturii române în învățământul primar. București: Editura Corint, 2005. 320 p.
31. Berman R.A. Regularity vs. anomaly: The acquisition of Hebrew inflectional morphology. In: Journal of Child Language, 1981, p. 8265-282.
32. Botnari V., Mîslițchi V. Linguistic competence: Psychopedagogical and cognitive processes approaches. In: Romanian Journal of School Psychology, 2012, volume 5, nr. 9, p. 86-99.
33. Chenoweth N.A., Hayers J.R. Fluency in Writing Generating Text in L1 and L2. Written communication, 2001, p. 80-98.
34. Frith U. Beneath the surface of developmental dyslexia. Surface dyslexia, 1985. P, 1-32.
35. Hayers J.R., Flower L. Identifying the organization of writing processes, 1980. 368 p.
36. Kellogg R.T. Training writing skills: A cognitive developmental perspective. In: Journal of writing research, 2008, p. 1-26.
37. Klein P.S. Integration of emotional and mental development. In: Kindergarten Echo, 1991, B, p. 164-165.
38. Kozminski L., Kozminski A. Impact of drilling phonological awareness in kindergarten age on the success in reading acquisition in school, language plot, 1993/94, 15-16, p. 7-28.
39. Mcnamara D.S., Crossley S.A., Mccarthy P.M. Linguistic features of writing quality. Written Communication, 2009, 27, pp. 57-86.
40. Poulsen D., Kintsch E., Kintsch W., Premack D. Children's comprehension and memory for stories. In: Journal of experimental child psychology, 1979, nr. 28[3], p. 379-403.
41. Scardamalia M., Bereiter C. Knowledge telling and knowledge transforming in written composition. In: Advances in applied psycholinguistics, 1987, p. 142-175.
42. Shatil E., Share D.L., Levin I. On the contribution of kindergarten writing to grade 1 literacy: A longitudinal study in Hebrew. In: Applied Psycholinguistics, 2000, 21.1, p.1-21.

43. Shtral N. Correct reading, comprehension and verbal language skills as a function of reading skills teaching approach. În: Educația pentru dezvoltare durabilă: Inovație, competitivitate, eficiență. Materialele Conferinței științ. internaționale. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2013, p. 507-511.
44. Shtral N. Developing language skills reciprocity. În: Acta et commentationes. Științe ale Educației, 2015, nr. 1 (6), p.69-79.
45. Shtral N. Failure in meeting schedules amongst Primary school pupils. Incapacitatea elevilor claselor primare de a face față programului școlar. În: Univers Pedagogic, 2014, nr.3 (43), p. 50-55. ISSN 1811-5470.
46. Shtral N. Identifying the correlation between reading, writing and linguistic competences. În: Prerogativele învățământului preuniversitar și universitar în contextul societății bazate pe cunoaștere. Materialele Conferinței științ.-metodice. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2014, p. 197-205.
47. Shtral N. Parallel development of language skills components to elementary school pupils. Dezvoltarea paralelă a componentelor competenței lingvistice a elevilor de vârstă școlară mică. În: Artă și educație artistică, Revistă de cultură, știință și practică educațională, 2015, nr. 1 (25), p. 72-79. ISSN 1857-0445.
48. Shtral N. Success is the driving force for pleasure from reading amongst children. În: Educația din perspective valorilor: Idei, concept, modele. Materialele Conferinței internaționale. Alba-Iulia: Universitatea „1 Decembrie 1918”, 2013, p.243-246.
49. Smith F. Psycholinguistics and reading. Holt, Rinehart Winston, 1973. 211 p.
50. Valdan Z. On parallelism of acquisition of speech and the written language and on the differences in the relation of environment. In: Z. Valdan, (Ed.) On beginning literacy and language as a whole, Beit-Berl College, 1994, p. 1-14.
51. Vygotsky L.S. Mind in society: The development of higher psychological processes. Harvard university press, 1980. 159 p.
52. Zvi B., Shani M., Cohen Y. Reading and writing test in first grade. Ministry of Education, 2005, pp. 1-30.
53. Shtral N. The Contribution of Language to Reading, Writing and Reading Comprehension, 2014, Carmel College, Hifa, Israel. [online]. Disponibil în <<http://mcd.org.il/site/wp-content/uploads/2014/07/The-contribution-of-language-to-reading-and-writing-and-reading-comprehension-in-elementary-school.pdf>>.
54. http://www.anpro.ro/html/date/rc_2015_3_sumar.pdf. Kovacs M. Dezvoltarea competențelor de literație în toate disciplinele de studiu – un imperativ (vizitat la data de 24.08.2017).
55. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/130RO.pdf. Predarea citirii în Europa: Contexte, politici și practici. Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură (EACEA P9 Eurydice), 2011 (vizitat la data de 21.07. 2017).
56. http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Tochniyot_Limudim/Chinuch_Leshoni/TochnitLimudim/rechivim. Ministry of Education, Jerusalem, Literacy in first grade – a guide for a teacher in Primary state school, studyprograms,1998 (vizitat la data de 31.01.2015).
57. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_scolar_clasele_i-iv_ro_2.pdf Curriculum școlar, clasele I-IV, Ministerul Educației al Republicii Moldova, Chișinău, 2010 (vizitat la data 31.01.2015).

ADNOTARE

Shtral Niva, „Interconexiunea în formarea competențelor lingvistică, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică”, teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău, 2019

Structura tezei. Teza este structurată în adnotare, abrevieri, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 216 titluri, 17 anexe, 131 pagini text de bază, 5 figuri, 8 tabele.

Publicații la tema tezei. Rezultatele cercetării sunt reflectate în 8 lucrări științifice, inclusiv: 3 articole în reviste de profil, 4 lucrări ce constituie materiale ale conferințelor naționale și internaționale și 1 publicație electronică.

Cuvinte-cheie: competență, competență lingvistică, competență de citire, competență de scriere, fazele formării competenței, interconexiune, dimensiunile interconexiunii, legile învățării din perspectiva curentului conexiunist, copii de vârstă școlară mică.

Domeniul de studiu: Teoria generală a educației cu axare pe fenomenul interconexiunii în formarea competențelor lingvistică, de citire și scriere la elevii de vârstă școlară mică.

Scopul cercetării constă în conceptualizarea, elaborarea și aprobarea experimentală a Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistică, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică, implicit și a Programului de intervenție axat pe formarea concomitentă a competențelor lingvistică, de citire și de scriere.

Obiectivele cercetării: abordarea epistemologică a fenomenelor competență, competențe lingvistică, de citire, de scriere; fundamentarea interconexiunii dintre competența lingvistică și celor de citire și scriere; argumentarea și elaborarea Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistică, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică; elaborarea și implementarea Programului de intervenție (în baza Modelului HIVE) pentru facilitarea progresului concomitent al competențelor lingvistică, de citire și scriere; determinarea impactului formativ al Programului de intervenție asupra competențelor lingvistică, de citire și scriere; elaborarea concluziilor generale și a recomandărilor practice.

Noutatea și originalitatea științifică constă în fundamentarea și elaborarea Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistică, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică, respecând interconexiunea cu statut de principiu; rezidă în validarea Programului de intervenție axat pe formarea concomitentă a competențelor lingvistică, de citire și de scriere, elaborat în baza Modelului Pedagogic HIVE, care a direcționat intervențiile pedagogice spre juxtapunerea fazelor de formare a competenței la legile învățării din perspectiva curentului conexiunist, precum și asigurarea interconexiunii între dimensiunile strategiilor de predare propuse în 2014 de Ministerul Educației din Israel. *Problema științifică importantă soluționată* constă în elucidarea semnificației formării interconexe a unor competențe între care există relații firești de interconexiune și interrelaționare cu similitudini semnificative în evoluția progresivă a acestora, fapt demonstrat prin validarea Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistică, de citire și scriere.

Semnificația teoretică a lucrării este marcată prin elucidarea argumentelor științifice privind importanța procesului de achiziție a competenței lingvistice în deținerea competențelor de citire și scriere de către elevii de vârstă școlară mică; argumentarea necesității stabilirii corelației dintre fazele formării competenței și legile învățării din perspectiva curentului conexiunist; elaborarea Modelului Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistică, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în implementarea și validarea Programului de intervenție ce include strategii didactice speciale derivate din Modelul Pedagogic HIVE de formare interconexă a competențelor lingvistică, de citire, de scriere la elevii de vârstă școlară mică; validarea tehnologiilor de implementare a strategiilor „Puterea cititorului” și „Cheia magică” în vederea formării interconexe a competențelor lingvistică, de citire și scriere nu numai în cazul predării limbii ebraice, dar și a altor limbi, inclusiv a celor studiate în instituțiile de învățământ din Republica Moldova.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost implementate în școlile primare din Israel prin realizarea Programului de intervenție axat pe formarea concomitentă a competențelor lingvistică, de citire și de scriere cu valorificarea strategiilor „Puterea cititorului” și „Cheia magică” în perioada anilor 2012-2015.

ANNOTATION

Shtral Niva, „Interconnection in linguistic, reading and writing competences formation of elementary school students”, Doctoral Thesis in Pedagogical Sciences, Chişinău, 2019

Thesis structure. The paper consists of introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, annotation (in Romanian, Russian and English), abbreviations, bibliography including 216 titles, 17 appendixes. The volume of the thesis consists of 131 basic text pages, 8 tables, 5 figures.

Publications on the thesis. The results of the research are reflected in 8 scientific papers, including: 3 articles in profile magazines, 4 papers at national and international conferences and 1 electronic publication.

Key words: competence, linguistic competence, reading competence, writing competence, competence development phases, interconnection, interconnection dimensions, learning laws from the perspective of the connectionist current, students of low school age.

The field of study: The General Theory of Education focused on the phenomenon of interconnection in the formation of linguistic, reading and writing skills in students of low school age.

Research purpose consists in conceptualizing, elaborating and experimentally approving the *HIVE Pedagogic Model* aimed at intertwined formation of elementary school students' linguistic, reading and writing competences and, implicitly, the *Intervention Program* focused on the simultaneous formation of linguistic, reading and writing competences.

Research objectives: establish the epistemological highlights of the concepts of competence, linguistic, reading, and writing competences; substantiate the interconnection between linguistic, reading and writing competences; justify and elaborate the HIVE Pedagogic Model for intertwined formation of linguistic, reading, and writing competences of elementary school students; elaborate and implement the Intervention Program (based on the HIVE Pedagogic Model) for facilitating the concurrent progress of linguistic, reading, and writing competences; determine the formative impact of the Intervention Program on linguistic, reading and writing competences; develop general conclusions and practical recommendations.

Scientific novelty and originality consists in substantiating and elaborating the HIVE Pedagogical Model of linguistic, reading, writing competences intertwined formation of elementary school students; lies in the validation of the Intervention Program focused on the simultaneous formation of linguistic, reading and writing competences, elaborated on the basis of the HIVE Pedagogical Model, which directed the pedagogical intervention towards the juxtaposition of the competence formation stages to the laws of learning from the perspective of the connectionist current, ensuring the interconnection between the dimensions of teaching strategies proposed by the Israeli Ministry of Education in 2014.

The important scientific problem solved consists in elucidating the significance of the intertwined formation of some values between which there are natural relations of interconditioning and interrelation with significant similarities in their progressive evolution, as demonstrated by the validation of the HIVE Pedagogical Model of Linguistic, Reading and Writing competences intertwined formation

The theoretical significance of the work is marked by the elucidation of scientific arguments regarding the importance of linguistic competence acquisition in mastering reading and writing competences by the students of elementary school age; the argumentation of the need to establish the correlation between the stages of competence formation and the laws of learning from the perspective of the connectionist current; the elaboration of the HIVE Pedagogical Model of linguistic, reading, writing competence intertwined formation of elementary school students.

The applicative value of the research is justified by the implementation and validation of the Intervention Program, which includes special teaching strategies derived from the HIVE Pedagogical Model of Linguistic, Reading, Writing competences intertwined formation of elementary school students; the validation of technologies aimed at implementing the "Power to the reader" and "Magic Key" strategies for interconnex formation of elementary school students' linguistic, reading and writing competences, not only for Hebrew teaching, but for other languages as well, including those studied in the educational institutions of Republic of Moldova.

Implementation of scientific results. The scientific results were implemented in Israeli primary schools, through the achievement of the Intervention Program focused on the simultaneous formation of linguistic, reading and writing skills, by using the "Power to the reader" and "Magic Key" strategies during 2012-2015.

АННОТАЦИЯ

Shtral Niva, „Взаимосвязь формирования компетенции чтения, письма и лингвистической у школьников младшего возраста”, диссертация доктора педагогических наук, Кишинёв, 2019.

Структура диссертации: Диссертация состоит из введения, трёх глав, общие выводы и рекомендации, библиографии (216 назв.) и 17 приложений. Объём основного текста диссертации охватывает 131 страниц, 7 рис. фигур, 8 таблиц.

Публикации по теме диссертации: результаты исследования освещены в 8 научных работах, включительно 3 статьи в профильных журналах, 4 работы в сборниках научных интернациональных и национальных конференциях и 1 электронная публикация.

Ключевые слова: компетенция, лингвистическая компетенция, компетенция чтения, компетенция письма, фазы формирования компетенции, взаимосвязь, аспекты взаимосвязи, закономерности учения в свете коннекционистской школы, школьники младшего возраста.

Область исследования: общая теория образования с фокусировкой на феномен взаимосвязи формирования компетенции чтения, письма и лингвистической у школьников младшего возраста.

Цель исследования заключается в концептуализации, разработки и экспериментальной апробации Педагогической Модели HIVE взаимосвязного формирования компетенции чтения, письма и лингвистической у школьников младшего возраста, включительно Экспериментальной Программы ориентированной на параллельное формирование компетенции чтения, письма и лингвистической.

Задачи исследования: научное обоснование феноменов: компетенция, лингвистическая компетенция, компетенция чтения, письменная компетенция; обоснование и разработка Педагогической Модели HIVE; разработка и внедрение экспериментальной программы (на основе Модели HIVE) для содействия параллельного прогресса компетенции чтения, письма и лингвистической; определение формационного воздействия экспериментальной программы на компетенции чтения, письма и лингвистической; разработка общих выводов и практических рекомендаций.

Научная новизна и оригинальность исследования заключается в обоснование и разработки Педагогической Модели HIVE, соблюдая взаимосвязь в качестве принципа; представлена в валидации Экспериментальной Программы ориентированная на параллельное формирование компетенции чтения, письма и лингвистической, созданная на основе разработанной Педагогической Модели которая направляла педагогические воздействия на подчинение поэтапности формирования компетенции закономерностям учения предложенными коннекционистской школы, а также обеспечения взаимосвязи между стратегиями преподавания предложенными в 2014 году Министерством Образования Израиля.

Решение важной научной проблемы заключается в освещение значения взаимосвязного формирования отдельных компетенций между которыми существует естественные отношения взаимообусловленности и взаимосвязанности важными идентичными их признаками прогрессивного развития, что и было доказано посредством валидации Педагогической Модели HIVE.

Теоретическая значимость исследования представлена в освещении научного обоснования относительно важности процесса приобретения лингвистической компетенции в освоении компетенции чтения и письма школьниками младшего возраста; обосновании необходимости установления корреляции между поэтапности формирования компетенции и закономерностями учения, предложенными представителями коннекционистской школы, разработки Педагогической Модели HIVE.

Практическая значимость исследования заключается во внедрении и валидации Экспериментальной Программы, которая включает дидактические специальные стратегии исходящие из Педагогической Модели HIVE; валидации технологии внедрения стратегий „Сила читателя” и „Волшебный ключ” в целях взаимосвязного формирования компетенции чтения, письма и лингвистической не только в случае обучении иврита, но и других языков, в том числе языков, преподаваемых в учебных учреждениях Республики Молдова.

Внедрение научных результатов. Научные результаты были внедрены в начальных школах Израеля в ходе реализации Экспериментальной Программы направленной на взаимосвязного формирования компетенции чтения, письма и лингвистической с применением стратегий „Сила читателя”, „Волшебный ключ” в период 2012-2015гг.

ȘTRAL NIVA

**INTERCONEXIUNEA ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR
LINGVISTICĂ, DE CITIRE ȘI SCRIERE LA ELEVII DE
VÂRSTĂ ȘCOLARĂ MICĂ**

SPECIALITATEA 531.01. TEORIA GENERAL A EDUCAȚIEI

Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice

Aprobat spre tipar: 28.12.2018.
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2.4

Formatul hârtiei: A5
Tirajul: 50 ex.
Comanda nr.1

Tipografia "Pulsul Pieței", Chișinău, str. Gh.Iabloikin 5